

Zaaknummer : 911376
Team : Financieel Beleid Heemstede
Portefeuillehouder : N.F. Mulder
Openbaarheid : Actief openbaar

ONDERWERP

Collegebericht:

Dit collegebericht gaat in op de vragen die in de commissie middelen van 15 september jl. zijn gesteld over het raadsvoorstel "wijziging kapitaalstructuur Meerlanden Holding NV" dat behandeld wordt in de raad van 30 september 2021. Over de wijziging kapitaalstructuur Meerlanden is de raad eerder geïnformeerd in de collegeberichten van 30 juni 2020 en 15 december 2020 (hier bijgevoegd). Dit collegebericht sluit hierop aan.

1. *Waarom wordt gekozen voor het baseren van het aantal aandelen op huisaansluitingen terwijl de winst voornamelijk wordt gemaakt op bedrijfsafval en niet op de werkzaamheden voor huisvuil waarop de uniforme tarieven van toepassing zijn?*

Er is gezocht naar een in de afvalbranche gangbare maatstaf voor het aantal aandelen. De maatstaf dient objectief, meetbaar en toetsbaar te zijn. Daar voldoen de maatstaven aantal aansluitingen (tevens maatstaf voor de afvalstoffenheffing) of het aantal inwoners aan. Ook andere gemeentelijke samenwerkingsverbanden die zich richten op de afvalinzameling gebruiken het aantal aansluitingen als basis.

De aandeelhouders van Meerlanden zijn in het verleden toegetreden met verschillende grondslagen: de oprichtende gemeenten naar rato van inwoners maar de nieuwe toetreders daarna naar rato van aantal aansluitingen of naar rato van het aantal inwoners. Enkele gemeenten hebben relatief weinig aandelen kunnen kopen zonder grondslag. Ook hebben sommige gemeentelijke fusies zich niet automatisch vertaald in uitbreiding van het aantal aandelen.

2. *Waarom kan Noordwijk niet gewoon aandelen kopen die Meerlanden extra uitgeeft en zo toetreden?*

Er is binnen de huidige governance van Meerlanden geen helder kader of beleid afgesproken op welke grondslag het aantal aandelen wordt bepaald dat een aandeelhouder houdt. Dat komt tot uitdrukking in de huidige aandelenverhouding. De huidige aandelenverhouding is niet te herleiden tot een eenduidige grondslag. Er is ook geen beleid waarin is opgenomen dat een nieuwe aandeelhouder aandelen verkrijgt door een emissie van nieuwe aandelen door Meerlanden of door een herverdeling tussen de zittende aandeelhouders onderling en over hoeveel aandelen het dan gaat en tegen welke prijs.

Een helder kader draagt bij aan de doelstelling van Meerlanden om het voor de huidige aandeelhouders aantrekkelijk te houden om aandeelhouder te blijven en voor nieuwe gemeenten aantrekkelijk te maken om toe te treden. Dit kader is nu in de nieuwe kapitaalstructuur opgenomen en bevat beleid over het aantal aandelen dat iedere aandeelhouder houdt, het aantal aandelen dat een nieuwe

aandeelhouder verwerft, op welke manier dat gebeurt en tegen welke prijs. Noordwijk koopt dan aandelen op basis van het vastgestelde beleid in de gewijzigde kapitaalstructuur. Zonder dat beleid is het onduidelijk hoeveel aandelen Noordwijk kan verwerven, van wie ze die koopt en tegen welke waarde.

3. *Kan er een beter onderhandelingsresultaat behaald worden (bijvoorbeeld door meer tijd)?*

Heemstede heeft steeds benadrukt dat er tijd nodig was voor een zorgvuldige voorbereiding en een gedegen voorstel waarin alle aandeelhouders zich kunnen vinden. Het oorspronkelijke tijdspad is door Heemstede verlengd. De eerdere collegeberichten moeten hiermee in samenhang worden gezien en informeerden de raad over het onderhandelingsproces. Heemstede is daarbij niet akkoord gegaan met het eerste voorstel en heeft de tijd benut om onder meer nauwkeurig (extern) onderzoek te doen naar alternatieven voor Heemstede en dit in de onderhandelingen met de andere deelnemers in te brengen. Hieruit is onder meer het transitie-aandeel naar voren gekomen en het rendementspercentage van 5%. Hiermee is het meest optimale onderhandelingsresultaat voor Heemstede bereikt. De voorgenomen toetreding van Noordwijk staat een verdere verlenging van het tijdspad in de weg.

4. *Wat zijn de gevolgen als de raad “nee” zegt tegen het voorgenomen besluit tot verkoop?*

Wanneer Heemstede “nee” zegt tegen de voorgenomen verkoop van aandelen wordt Meerlanden als bedrijf “op slot” gezet. Dit heeft 3 directe gevolgen:

1. Verlaging van de financiële slagkracht van Meerlanden;
2. Het wordt onmogelijk om de fusiegemeente Noordwijk te laten toetreden tot Meerlanden per 1 januari 2022. Daarmee is er een groot risico dat Noordwijk als gehele gemeente (dus inclusief de huidige deelnemer Noordwijkerhout) zal vertrekken uit Meerlanden;
3. Meerlanden kan minder goed invulling geven aan de opgaven van de gemeenten in de transitie naar een circulaire economie.

De verlaging van de financiële slagkracht van Meerlanden heeft een negatieve invloed op de rendementsontwikkeling van Meerlanden (zie ook de beantwoording op de vragen 9 en 10 over risico en groei). En daarmee leidt dit tot een structureel lagere dividenduitkering voor de aandeelhouders. Bovendien leidt de verlaging van de financiële slagkracht ertoe dat er minder goed nieuwe activiteiten op het gebied van de circulaire economie ontplooid kunnen worden (bijvoorbeeld een 2e vergistingslocatie in de Duin- en bollenstreek of een installatie voor luierreycling). Meerlanden geeft aan dat deze activiteiten naar verwachting binnen enkele jaren bijdragen aan de winstgevendheid van Meerlanden en daarmee leiden tot een hoger dividend voor de aandeelhouders. Dit hogere dividend kan naar verwachting het nadeel compenseren dat bij Heemstede optreedt na afloop van de 10-jaars termijn van het transitie-aandeel.

5. *Kan de aandeelhoudersvergadering van Meerlanden afdwingen dat Heemstede haar aandelen moet verkopen? Als dat zo is, wat zijn dan de kansen van Heemstede om dit juridisch tegen te houden?*

Op de afdwingbaarheid is reeds ingegaan in het 2e collegebericht van 15 december 2020. Heemstede heeft dit betrokken in het extern juridisch advies. De aandeelhoudersvergadering van Meerlanden (AVA) heeft de toekomstbestendigheid van Meerlanden en een “fair share” verdeling van het rendement onder de aandeelhouders als urgentie benoemd. Hierop is ingegaan in het 1^e collegebericht van 30 juni 2020. Heemstede heeft als enige aandeelhouder aangegeven bedenkingen te hebben gezien het grote belang voor Heemstede. Wanneer Heemstede als enige in de aandeelhoudersvergadering van Meerlanden (AVA) tegen stemt op het wijzigingsvoorstel wordt het voorstel aangenomen. Gesteld kan worden dat het besluit het ondernemingsbelang dient om objectieerbare redenen. Daarnaast wordt Heemstede een redelijke compensatie geboden. Indien Heemstede ondanks het in meerderheid genomen besluit niet wil verkopen kan de AVA de rechter om een oordeel vragen. Uit het extern onderzoek is naar voren gekomen dat het zeer aannemelijk is dat de rechter een dergelijk verzoek honoreert en dat Heemstede wordt verplicht zich te conformeren aan het wijzigingsbesluit. Het is belangrijk hierbij te realiseren dat een dergelijk verzoek niet vanuit Meerlanden plaatsvindt maar vanuit de AVA. De aandelenverhouding is een zaak van de deelnemers onderling. Uit het eerder in de AVA aangenomen uitgangspunt om te streven naar unanimiteit in de besluitvorming over het uiteindelijke voorstel kan worden opgemaakt dat het niet de intentie is om dit te doen maar juridisch kan het wel en de positie van Heemstede is daarbij zwak.

6. *Wat zijn de gevolgen van de jaarlijkse herijking en houdt Heemstede wel voldoende zeggenschap bij het circulair inzamelen en verwerken?*

Onder de deelnemende gemeenten zijn er “groeigemeenten”. Het hanteren van een toetsbare, meetbare en objectieve maatstaf voor het aantal aandelen (namelijk het aantal aansluitingen) maakt het noodzakelijk jaarlijks het aantal aandelen te herijken om scheefgroei te voorkomen. Hierbij kopen en verkopen de gemeenten niet rechtstreeks onderling aandelen; koop en verkoop vindt plaats via Meerlanden. Omdat Heemstede niet sterk groeit zal er sprake zijn van een teruglopend aantal aandelen ten opzichte van het totale aantal aandelen dat door Meerlanden is uitgegeven (“verwateren” van de aandelen). Omdat de groeigemeenten ook meer omzet inbrengen in Meerlanden kan worden verwacht dat hierdoor de hoogte van het dividend van Heemstede niet nadelig wordt beïnvloed.

De huidige en de nieuwe governance van Meerlanden schrijft voor dat alle besluiten van de aandeelhouders genomen moeten worden met een meerderheid van ten minste 2/3e van de uitgebrachte stemmen. Dat heeft tot gevolg dat geen enkele gemeente alleen een besluit kan bewerkstelligen, maar altijd de instemming van andere gemeenten nodig heeft om aan een meerderheid te komen. Gezien de omvang van het belang van Haarlemmermeer, heeft deze gemeente als enige gemeente een blokkerende stem. Zo wordt het strategisch plan met daarin bijvoorbeeld circulair inzamelen en verwerken altijd met 2/3e meerderheid besloten, waarbij Meerlanden en haar aandeelhouders streven naar unanimiteit in de besluitvorming. De zeggenschap over het circulair inzamelen en verwerken zit niet alleen bij de aandeelhouders, maar ook bij de opdrachtgevers. Dit zijn

dezelfde gemeenten. Per opdrachtgever wordt een dienstverleningsovereenkomst (DVO) afgesproken waarbij Heemstede gemeentespecifieke afspraken met Meerlanden kan maken, die niet onderworpen zijn aan de onderlinge zeggenschapsverhoudingen tussen aandeelhouders. Heemstede houdt daarmee de gehele zeggenschap over haar eigen DVO en daarmee over de uitvoering van haar eigen gemeentelijke beleid.

7. *De raad ontvangt graag het laatste strategisch plan van Meerlanden en een reactie van Meerlanden hierop.*

Het strategisch plan 2020 – 2024 is in de algemene vergadering van aandeelhouders van december 2019 goedgekeurd. Bijgaand ontvangt u het beeldboek dat de strategie van Meerlanden weergeeft. Momenteel wordt dit plan conform de besluiten uitgevoerd.

8. *Wat als Heemstede uit Meerlanden stap ("buy-out")?*

Als dit voor de voorgenomen wijziging van de kapitaalstructuur gebeurt dan wordt het kader voor uittreden bepaald door de volgende factoren:

1. De huidige aandeelhoudersovereenkomst;
2. De huidige DVO;
3. De Wet Overgang van Onderneming.

Ad 1. Huidige Aandeelhoudersovereenkomst

In de huidige aandeelhoudersovereenkomst uit 2001 is niet geregeld hoe een aandeelhouder uit kan treden als aandeelhouder van Meerlanden. Deze aandeelhoudersovereenkomst is gesloten tussen de gemeenten onderling: Meerlanden is géén partij in deze overeenkomst. Uittreden kan alleen nadat met de andere aandeelhouders in overleg is getreden over de voorwaarden en tegen welke prijs. Dit is dus een zaak tussen de aandeelhouders onderling. Of er kopers van de aandelen zullen zijn en wat de prijs is waarvoor aandelen worden overgenomen staat niet vast. Statutair is nog geregeld dat Heemstede ook zelf een koper kan zoeken maar daarbij geldt dat deze moet voldoen aan de kwaliteitseis (i.c.: een gemeente). De prijs moet door onderhandeling tussen Heemstede en de koper tot stand komen. (artikel 10 tot en met 15 van de huidige statuten).

In de nieuwe aandeelhoudersovereenkomst wordt uittreden wel geregeld: Meerlanden koopt dan de aandelen tegen de intrinsieke waarde. Dit biedt zekerheid voor het kader waarmee een uittredende gemeente te maken krijgt.

Ad 2. De huidige dienstverleningsovereenkomst (DVO)

Aangezien aandeelhouderschap een voorwaarde is voor de investingsmogelijkheid van de dienstverlening betekent het einde van het aandeelhouderschap ook dat de dienstverlening niet meer door Meerlanden uitgevoerd kan worden. Heemstede zal deze dienstverlening dan zelf moeten uitvoeren of moeten aanbesteden aan de markt. De huidige dienstverlening is contractueel geregeld in de DVO. In deel A is de looptijd en de consequentie van een eventuele opzegging geregeld. Er kan sprake zijn van een vergoeding van desintegratiekosten. Opgemerkt wordt nog dat het voor investering noodzakelijk is over aandelen te beschikken; ook bij een ander inkoopbedrijf zal Heemstede zich moeten inkopen omdat anders aanbesteed moet worden.

Ad 3. De wet Overgang van Onderneming

Daarnaast speelt nog het wettelijke kader "Overgang van Onderneming". Dat betekent kort samengevat: "mens volgt werk" met behoud van hun arbeidsvoorwaardelijke rechten. Dat betekent dat Heemstede een verantwoordelijkheid heeft om het personeel onderdak te bieden dat bij de werkzaamheden die voor Heemstede worden uitgevoerd betrokken is. Of bij de gemeente zelf, of bij een marktpartij. Onlangs heeft dit eerder gespeeld bij een gemeente inzake de beëindiging van de overeenkomst Beheer Openbare Ruimte. Hierin heeft de overgang van het personeel een prominente rol gespeeld, inclusief de uitspraak van de aandeelhouders dat de andere gemeenten geen financieel nadeel mogen ondervinden van een beëindiging van de overeenkomst. Ter informatie: de AVA stemde ook in met een juridisch traject indien er geen oplossing zou worden gevonden.

9. Wat gebeurt er als Meerlanden niet kan groeien? Stijgt het risico van Heemstede met de toetreding van Noordwijk?

Het risico van Heemstede als aandeelhouder daalt door de toetreding van Noordwijk. Meerlanden ontvangt extra aandelenkapitaal, hetgeen de financiële slagkracht van Meerlanden vergroot (hier is onder vraag 4 op ingegaan). In de huidige kapitaalstructuur loopt Heemstede ook risico. Toetreding van Noordwijk en vergroting van de financiële slagkracht van Meerlanden verlaagt het risico van de zittende aandeelhouders. Groei is belangrijk om Meerlanden als sterke speler te kunnen positioneren op de markt.

10. Hoe groot is Meerlanden als speler in de markt? Wat kan Meerlanden beter als zij groter wordt? Is dat ook beter voor Heemstede?

Meerlanden behoort bij de top 5 van de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden op het gebied van de afvalinzameling en het beheer van de openbare ruimte. Gemeentelijke samenwerkingsverbanden die groter zijn dan Meerlanden zijn bijvoorbeeld ROVA, Circulus-Berkel en Twente Milieu. De markt kent ook enkele grote landelijk opererende internationale spelers als Prezero (voorheen Suez) en Renewi en veelal kleinere regionale spelers als bijvoorbeeld GP Groot. Die bedienen vooral de bedrijvenmarkt en richten zich op het verwerken van de afvalstromen en minder op de inzameling bij gemeenten. Daarnaast zijn er spelers actief die vooral als primaire taak hebben om afval te verwerken, zoals AEB, Omrin en HVC. De markt voor verwerkers is in het algemeen sterk kapitaalsintensief en technocratisch van aard, de inzamelmarkt is personeelsintensief en dienstverlenend van aard.

Er is overigens de laatste 10 jaar een beweging dat meer gemeenten zich op het gebied van afvalinzameling en beheer openbare ruimte aansluiten bij samenwerkingsverbanden omdat de markt voor aanbestedingen niet goed functioneert.

Als Meerlanden groter wordt (waarbij de omvang van de groei begrensd wordt door de wens om het regionale en herkenbare karakter te behouden) kan zij meer investeren in kennisontwikkeling en advisering over de beste opties om de ingezamelde huishoudelijke afvalstromen zo circulair mogelijk te verwerken tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten. Met deze kennis adviseren zij de gemeenten nog beter over een optimale inzamelstructuur die haar bewoners in

staat stelt zich zo goed mogelijk van hun afvalstromen te ontdoen en zo te komen tot zo schoon mogelijke grondstofstromen voor de recyclers en verwerkers. Tegelijk heeft Meerlanden meer financiële slagkracht om op regionale schaal verwerkingsinitiatieven aan te jagen, zoals bijvoorbeeld de luierreycling.

Het belang voor Heemstede is dat zij voor de vormgeving van het afvalbeleid en de inzamelstructuur profiteert van de kennis die Meerlanden ontwikkelt. Daarnaast zorgen de initiatieven die Meerlanden ontwikkelt - mede door haar financiële slagkracht - voor een stijging van de nettowinst. Dat leidt op termijn tot hogere dividenduitkeringen die ook aan Heemstede ten goede komen.

11. Kan Meerlanden worden overgenomen? Is het niet beter als dit een grote partij is? Waarin onderscheidt Meerlanden zich van de grote partijen?

Meerlanden is een intergemeentelijk samenwerkingsverband, opgericht om de wettelijk taak van gemeenten uit te voeren inzake het ophalen van huishoudelijke afvalstromen. Door de gekozen juridische vorm, een Naamloze Vennootschap, zijn de gemeenten ook aandeelhouder in dit samenwerkingsverband. Het aandeelhouderschap waarborgt dat gemeenten deze wettelijke taak via investering bij haar bedrijf kan onderbrengen (als ware het een eigen onderdeel van de gemeente). En dat er bestuurlijke zeggenschap over het bedrijf is. De aandeelhouders van Meerlanden vinden die bestuurlijke zeggenschap en de bestuurlijke herkenbaarheid en invloed van individuele gemeenten en het regionale karakter van het bedrijf van strategisch belang: voldoende schaal, maar ook een sterke binding met elke deelnemende gemeente. Het is dus in gezamenlijkheid met de aandeelhouders zoeken naar de juiste balans tussen groei en het behoud van invloed en zeggenschap. Dat waarborgt het best dat de doelstellingen gerealiseerd worden die gemeenten hebben op het gebied van de afvalinzameling, het beheer van de openbare ruimte, alsmede in de afvalverwerking en het bereiken van de circulaire economie op regionale schaal. Op dat punt onderscheidt Meerlanden zich van andere partijen. In het algemeen zullen grote partijen van nature minder inspelen op de wensen van individuele gemeenten. Daar ligt juist de kracht van Meerlanden.

Alleen gemeenten kunnen aandeelhouder van Meerlanden zijn (kwaliteitseis aan een aandeelhouder). Theoretisch is elke NV over te nemen. De aandeelhouders dienen daar samen een besluit over te nemen. Als de overnemende partij geen gemeente is, is daar ook een statutenwijziging voor nodig.

Bijlagen:

1. Collegebericht 30 juni 2020
2. Collegebericht 15 december 2020
3. beeldboek digitale versie definitief november 2020